

Vaheülevaade Rail Balticu elluviimisest koostöös Läti ja Leedu kõrgeimate auditiasutustega

Ines Metsalu-Nurminen
peakontrolör

Riigikogu majanduskomisjon

08.07.2024

riigikontroll
National Audit Office of Estonia

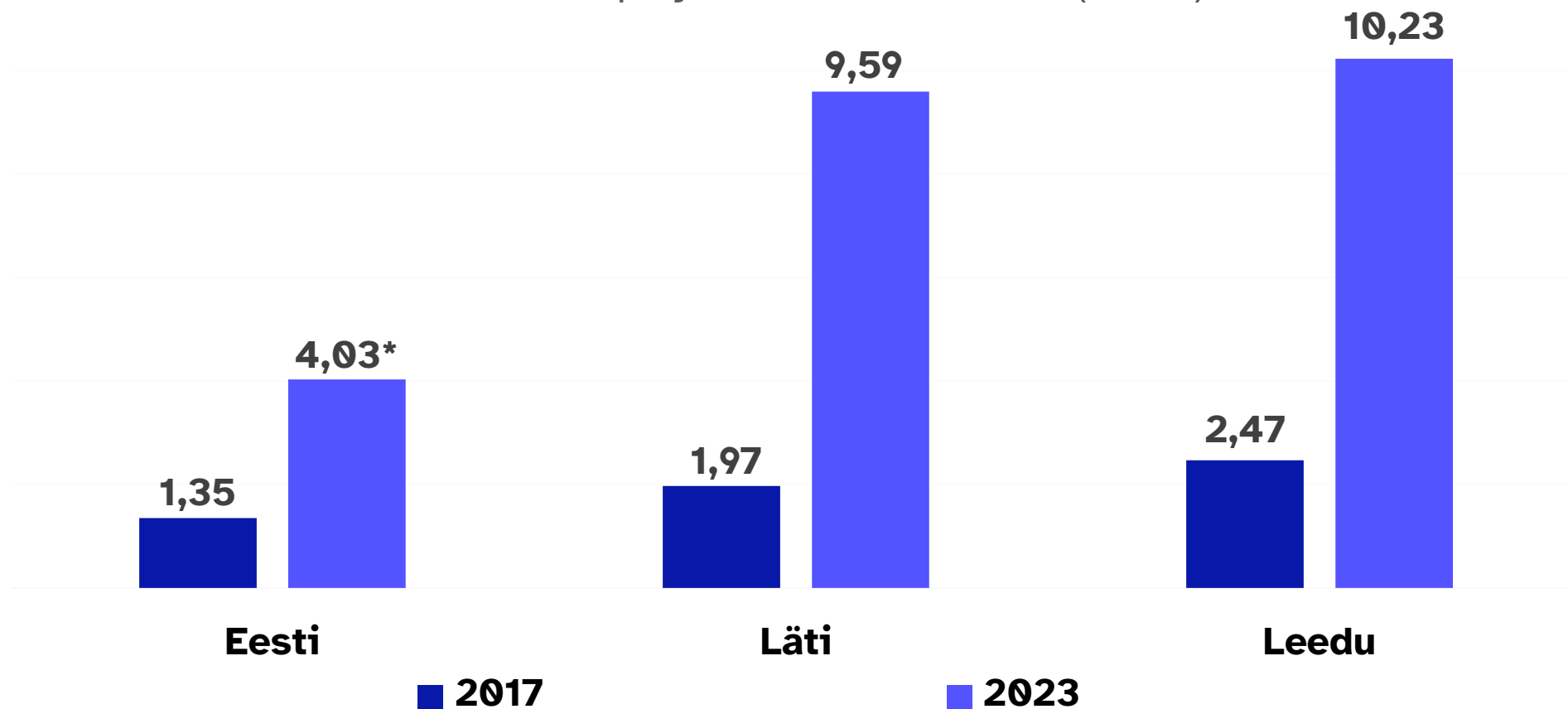
Ühise ülevaate fookuses:

1. Milline on Rail Balticu hinnanguline eelarve ja kas projekti elluviimiseks on raha planeeritud?
2. Millal valmib Rail Balticu taristu?
3. Kuidas on korraldatud riskide ja muudatuste juhtimine Rail Balticu projekti arendamisel?
4. Millistes Rail Balticu projekti puudutavates küsimustes tuleb kokkulepped veel saavutada?

Rail Balticu projekti elluviimise eeldatavad kulud on kasvanud Eestis kolm korda

Rail Balticu projekti arendamise kulu (mld €)

*Rail Baltic Estonia hinnangul on Eesti osa maksumus kokkuhoiumeetmeid rakendades 3,6 mld eurot

Allikas: Balti riikide riigikontrollid Rail Balticu projekti 2017. ja 2024. aasta tasuvusanalüüsi ja Rail Baltic Estonia OÜ andmete põhjal

Projekti peamine risk on ebapiisav rahastus

- Praegune ELi rahastamisperiood lõpeb 2027. aastal ja järgmine algab 2028. aastal. Ajavahemikul 2027–2028 tekib tõenäoliselt rahastamislünk, mille suurus ei ole veel teada
- Rahastamislünga täitmise kõige tõenäolisemaks viisiks peavad projekti elluviimisega seotud osapooled kolme Balti riigi riigieelarveid
- Rail Balticu projekti rahastamise suurenemisega ei arvesta ühegi Balti riigi eelarvestrateegia

Projekti täies mahus elluviimiseks on Eestil puudu ca 2,7 miljardit eurot

Aastast 2014 saadud ja hinnanguline rahastus allikate kaupa ning vajalik lisarahastus, miljonit €

Eelarve	4028	9587	10 233		23 848
Allikas	Eesti	Läti	Leedu	RB Rail AS	KOKKU
Euroopa Ühendamise Rahastust eraldatud vahendid	519	796	839	140	2 294
Euroopa Ühendamise Rahastust 2021.-2027. a mitmeaastases finantsraamistikus hinnanguliselt eraldatavad vahendid	512	834	533		1 879
Riigieelarvest saadud vahendid	23	227	22		272
Hinnangulised vahendid riigieelarvest	184	113	109		406
Muud allikad	86				86
Vajalik lisarahastus	2 704	7 617	8 730		18 911

Eesti, Läti ja Leedu on otsustanud viia Rail Balticu projekti ellu kahe etapis

- Rail Balticu projekt plaanitakse ellu viia etapiviisi, selleks et Euroopa Liidu määruses sätestatud projektitähtajast – 2030 – kinni pidada ja esmase investeeringu mahtu vähendada
- Esimeses etapis Rail Balticu projekti ulatust vähendatakse (kohalikud peatused väiksemas mahus, üks rööpapaar jm) – see aitab vähendada hinnangulisi kulusid Eestis 3,1 miljardi, Lätis 6,4 miljardi ja Leedus 5,4 miljardi euron
- Esimese etapi eeldatavatest kuludest on Eestil vaja leida lisaraha 1,8 miljardit (4,4 miljardit Lätis ning 3,9 miljardit Leedus)
- Projekti teise etapi arendamise ajakava praegu puudub

Projekt on ajakavast vähemalt viis aastat maha jäänud

- Isegi esimese etapi elluviimisel ollakse projektiga 2017. aastal kinnitatud ajakavast vähemalt viis aastat maas
- Projektiosaliste sõnul on raudtee esimese etapi valmimise tähtaeg 2030. aasta. See tähendab, et 2030. aasta lõpuks peaks Tallinna, Riiat, Kaunast ja Poolat ühendava raudtee põhitrass olema valmis ning see võib alustada tööd 2031. aastal
- Hilinemise peamine põhjus on tehniliste projektide koostamise viibimine

Otsust raudteetaristu haldamise mudeli kohta pole veel tehtud

- Ainus otsus, mille kolm Balti riiki on taristu haldamise kohta 2024. aasta suve seisuga teinud, on see, et igas riigis saab olema eraldi sõltumatu infrastruktuuri haldaja
- Eestis on määratud taristu haldajaks Rail Baltic Estonia OÜ (Leedus LTG Infra. Läti ei ole teinud veel otsust)
- Kolme Balti riigi valitsused peavad jõudma kokkuleppele, millega sätestatakse projektiosaliste ülesanded ja kohustused ning raudtee majandamise põhimõtted, sh näiteks kasumi ja kahjumi jagamine, konfliktide lahendamine jm

Veeremi soetamise otsust tehtud ei ole

- Kolme riigi ministeeriumid ei ole otsustanud, millise mudeli järgi (ostetakse, liisitakse või hangitakse rongid koos liini käitajaga) rongid hangitakse ja kes selle eest vastutab
- Näiteks rongide ostmise korral kulub otsuse tegemisest alates hinnanguliselt kaks aastat hanke ettevalmistamiseks, neli aastat veeremi tarnimiseks ja kaks aastat katsetamiseks – kokku kaheksa aastat
- Kui otsust ei tehta peatselt, on risk, et ei ole ronge, mis 2030/2031. aastal raudteel sõidaksid

Eelarveprognoosid ei sisalda kõiki kulusid

- Projekti eelarve ei sisalda rongide soetamise kulusid rahvusvaheliseks või kohalikuks reisijateveoks
- Käitamis- ja hoolduskulud, mis tekivad pärast ehitusetappi, kui raudtee hakkab tööle, ei kuulu samuti projekti eelarvesse

Raudtee käitamise keskmine toetusvajadus miljonites eurodes aastas

	Eesti	Läti	Leedu	Kokku
Rist-finantseerimisega	62	211	208	481
Ilma	89	246	263	599

Allikas: Äriplaani mustand